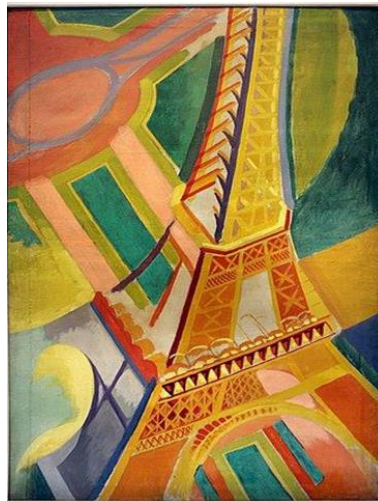

Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts
Toronto Metropoles universitātes Valodu, literatūru un kultūru katedra (Kanāda)
Anžē un Lemānas universitāšu laboratorija 3L.A.M – valodas, literatūras, valodniecība (Francija)

2024. gada 25. un 26. aprīlī
starptautiska zinātniska bilingvāla konference
Eiropas Savienības mājā Rīgā, Aspazijas bulvārī 28

Robert Delaunay, *Tour Eiffel* (1926)

Franciskums: estētisko un kultūras emblēmu mozaīka

La francité: une mosaïque d'emblèmes esthétiques et culturels

Atvērtības un viedokļu apmaiņas gaisotnē konference aicina pētīt polisēmisko franciskuma jēdzienu, pievērsties franciskuma emblēmu un mītu reprezentācijai un recepcijai mākslā, filozofijā, pieaugušo, bērnu un jauniešu literatūrā un citās radošās jomās. Nepretendējot uz izsmeļošu definīciju šim mainīgajam jēdzienam, ko pastāvīgi konstruē, dekonstruē un rekonstruē vēsturnieki, sociologi, mākslinieki, rakstnieki un citas radošas personības, jautājums ir par to, kas bija un ir franciskums, kā arī par to, kā tas tika un tiek iztēlots, reprezentēts un uztverts un kā tas joprojām mainās un top perspektīvās globalizācijas kā transnacionālo identitāšu valorizācijas kontekstā.

Franciskums, ko senegāliešu rakstnieks, domātājs un politiķis Leopolds Sangors (*Léopold Senghor*) sākotnēji definēja kā franču kultūras un civilizācijas “garu” (1968), ir kompleks jēdziens, kas frankofonajā telpā ietver “garīgo un emocionālo iezīmju kopumu, kas konstruē kultūru, kurai savu piederību apliecina franciski runājošie” (*Martin Henry*, 1976: 134). Ja līdzīgi jēdzieni, piemēram,

ziemeļnieciskums vai latvietība, ir balstīti drīzāk uz homogēnu īpatnību kopumu, saistītu ar ģeogrāfisko stāvokli un/vai nacionālo kultūru, tad franciskums iekļauj koloniālo pagātni, tādējādi paplašinot savas robežas un ietverot citas izcelsmes un kultūras individuus. Tas dažādo un bagātina franciskuma jēdzienu tā mākslinieciskajās un literārajās izpausmēs.

Cieši saistīts ar franču valodu un tās lietojumu metropolē un ārpus tās, franciskums var tikt skatīts estētiski kā “aizrautīgi jaunu formu meklējumi” (*Andreï Makine* 2006: 46) vai arī, kā dažkārt piedāvā, kā kvazigarīga joma. Turklāt, ja Francijā jaunradīt franču valodā šķiet pašsaprotami, zemēs kā Kanāda, Karību jūras reģions vai citur jaunrade franciski raisa jautājumus, kas refleksiju par franciskumu ievieto sociāli kulturālā un vēsturiskā kontekstā, ciktāl autoru valodas izvēle bieži vien nav saistīta ar estētikas izvēli, bet atspoguļo to lietotās valodas minoritātes statusu vai postkoloniālo realitāti. Franciski nerunājošās un vēsturiski ar frankofono telpu tieši nesaistītās zemēs franču valoda un tās kultūra piesaista ne tikai atsevišķus individuus, bet rosina arī mikrosabiedrību veidošanos, ar kuru starpniecību franciskums tiek popularizēts plašākā sabiedrībā, tādējādi radot specifisku recepcijas produktu.

Kultūru migrācija un franciskuma nesēju integrācija eksogēnā telpā veido naratīvus, atklājot daudzveidīgu franciskuma un citu kultūru mijiedarbību pieredzi mākslinieciskās izpausmēs. Tādējādi franciskums sevi piesaka kā pastāvīgi mainīgu kultūras iezīmju kopumā balstītu hibridizācijas procesu.

Radošo brīvību neierobežoši, iespējamie pētījumu virzieni

1. virziens. Franču franciskuma konstrukcijas

Kādas Francijas reprezentācijas savos darbos piedāvā franču autori? Vai šīs reprezentācijas atšķiras no eksogēnām reprezentācijām vai arī tās viena no otru bagātina? Kā šīs endogēnās reprezentācijas veicina franciskuma veidošanos, kā arī pagātnes un šodienas Francijas kultūras un tās mantojuma rezonansi? Kā filozofiskais franciskums integrē vai noraida citkultūras idejas?

Kā endogēnās reprezentācijas dekonstruē priekšstatu par vēsturiski ideoloģizētu franciskumu, kura mērķis bija veidot noteiktu Francijas tēlu? Kā mijiedarbojas franciskums un kultūras nacionālisms, kādus kontroversālus aspektus rada šī mijiedarbība? Kā franču radošās personības veido franciskuma pluralizāciju Francijā, runājot drīzāk par Francijas dienvienu un ziemeļu franciskumu? Parīzes franciskumu? Kāda ir lauku apgabalu loma franciskuma *à la française* tapšanā?

2. virziens. Franciskuma recepcija eksogēnā kultūrtelpā

Kā franciskums tiek reprezentēts mākslā un literatūrā? Kādus mītus konstruē šīs reprezentācijas? Kā šīs reprezentācijas netieši veido uztverošās kultūras tēlu? Kādā veidā franču darbu tulkojums var tikt uzskatīts par “skaisto neuzticīgo” – 17. gadsimta Francijas karalistē populāru aptuvenu un izskaistinošu tulkošanas praksi mantinieku, kad valodnieks kļūst par tekstu un kultūru pārcelāju, dažkārt izskaidrojot lasītājam nezināmus faktus vai nepazīstamas reālijas, personas u.c. atsaucēs? Kā diahroniski attīstās franciskuma idejas literatūrā un mākslā konkrētā kultūrtelpā? Kā literāru un teorētisku tekstu tulkojumi un no franču valodas pārņemtā un asimilētā leksika piedalās franciskuma reprezentācijā?

Franču filozofija no Dekarta racionālisma līdz poststrukturālisma dekonstrukcijai ir būtiski ietekmējusi pasaules intelektuālās domas attīstību. Kā filozofiskais franciskums rosina domāt par laikmetīgumu un konceptualizēt aktuālo situāciju un tagadnību?

Vai diplomātijā lietotā franču valoda ir atstājusi savu franciskuma nospiedumu šajā darbības jomā? Vai/ kā diplomātiskās saskarsmes un komunikācijas māksla/prasmes starptautiskā telpā ir ietekmējusi franču tradīcija un franciskums?

Kāda loma franciskuma izplatībā ir institūcijām un interesentu pašiniciatīvā balstītām mikrosabiedrībām? Kādi specifiski franciskuma aspekti tiek privileģēti un popularizēti?

3. virziens. Franciskuma mīti un stereotipi

Kā atsevišķas franču literatūras, mākslas vai vēstures personības pārtop tēlos vai rada mītus literāros un citos tekstos? Kā noteiktas franču kultūras prakses (piemēram, gastronomija), plašsaziņas līdzekļos vai vēsturiskajā recepcijā stereotipizēti notikumi (piemēram, Francijas revolūcija, streiki) vai stereotipizētas reprezentācijas par Franciju (piemēram, izsmalcinātas gaumes zeme, smaržas, mode, “franču skūpst”) piedalās franciskuma konstruēšanā?

Ja minētais piemērs norāda uz franciskumu Francijā, ir pašsaprotami, ka no Martinikas karnevāla līdz Ti-punšam, no Kvebekas karoga ar lilijas ziedu līdz Kanādas franču sarunvalodai (*joual*), neaizmirstot beļģu frī kartupeļus un komiksu varoņus – Tintiņu un smurfus –, frankofonā nevienādabīguma pluralizācija rosina pievērsties dažādiem mītiem un stereotipiem, kas ir raksturīgi katram franciskumam (beļģu, manitobiešu, luiziāniešu, kvebekiešu, senegāliešu, rietumindiešu utt.).

4. virziens. Franču valodas formas un jautājumi bērnu un jauniešu literatūrā

Bērnu un jauniešu literatūra, kuras varoņi un varones ar vieglumu migrē no vienas kultūras uz citu, bieži tiek par uzskatīta potenciālu iedvesmotāju piederības izjūtai pie noteiktas kultūras un tās mantojuma. Pagātnes vai mūsdienu bērnu un jauniešu grāmatu varoņi un varones atspoguļo estētiskas dabas, kā arī savas izcelsmes zemes sociālpolitiskus jautājumus, vienlaikus šī transnacionālo literatūras lauku veidojošā spriedze piedalās laikmetīga un daudzsejaina franciskuma radīšanā. Kādas franciskuma reprezentācijas savos darbos attīsta bērnu un jauniešu rakstnieki? Kā šīs reprezentācijas veicina jauno lasītāju kultūras un tās mantojuma veidošanu? Cik lielā mērā šie darbi caurstrāvo starptautisko tirgu un – otrādi – kāds ir ārzemju darbu pienesums jaunajiem lasītājiem, topošajiem pilsoņiem?

Dalības nosacījumi

Gaidīsim teorētiskās un metodiskās pieejas, tostarp literatūrzinātnē, mākslas vēsturē, filmu studijās, kultūras studijās u. c., balstītus pieteikumus.

Referātu pieteikumus franču vai latviešu valodā (aptuveni 250 vārdi) lūdzam sūtīt uz e-pastu: colloqueRiga2024@gmail.com.

Pieteikumos jānorāda referāta nosaukums, autora vārds, akadēmiskā piederība un e-pasta adrese sarakstei.

Plānotais referāta ilgums – 20 minūtes.

Pēc konferences referātiem tapušo rakstu izlase tiks publicēta krājumā vai žurnāla speciālizlaidumā.

Darba valodas: latviešu un franču ar sinhrono tulkojumu.

Nozīmīgi datumi

Pieteikumu nosūtīšanas termiņš: 2023. gada 1. novembris.

Pieņemšanas datums: 2023. gada 11. decembris.

Konference: 2024. gada 25. un 26. aprīlis.

Raksta iesniegšana publicēšanai: 2024. gada 30. septembris

Organizatoriskā komiteja: Elizabete Lamota (*Elisabeth Lamothe*), Nadēža Langbūra (*Nadège Langbour*), Lara Popeka (*Lara Popic*), Simona Valke, Kinga Zavada (*Kinga Zawada*).

Zinātniskā komiteja:

Dace Bula, Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts

Bokra Šarnē (*Bokra Charnay*), Lilles Universitāte

Tjerī Šarnē (*Thierry Charnay*), Lilles Universitāte

Igors Gubenko, Latvijas Universitāte

Elizabete Lamota, Lemānas Universitāte

Nadēža Langbūra, Lemānas Universitāte

Lara Popeka, Toronto Metropoles universitāte

Simona Valke, Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts

Mirela Viteka (*Mirella Witek*), Toronto Metropoles universitāte

Kinga Zavada, Toronto Metropoles universitāte

Citētie darbi

Henry, Albert. 1976. «Francophonie et Francité, autrefois... aujourd'hui ». *Bulletin de la Classe des lettres et des sciences morales et politiques (Bulletins de l'Académie Royale de Belgique)*. Tome 62, pp. 132–154.

Makine, Andreï. 2006. *Cette France qu'on oublie d'aimer*. Paris: Points.

Senghor, Léopold Sédar. (1966) 1968. «La francophonie comme culture». *Études littéraires*. Vol. 1, n°1, avril. Québec : Presses de l'Université Laval.